

Emilia ȘTEFAN

INFLUENȚE GERMANE ÎN OPERA LUI LUCIAN BLAGA

Editura Universitaria, Craiova
Colecția Logosfera
Coordonator: Gabriel COȘOVEANU

Comitet științific:

Andrei BODIU, Universitatea „Transilvania” din Brașov
Ioana BOTH, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca
Corin BRAGA, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca
Ion BUZERA, Universitatea din Craiova
Cecilia CĂPĂȚÎNĂ, Universitatea din Craiova
Elena DRAGOȘ, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca
Roberto MERLO, Università degli Studi di Torino
Boriyana MIHAILOVA, St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Tarnovo
Constantin-Ioan MLADIN, Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia
G.G. NEAMȚU, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca
Nicolae PANEA, Universitatea din Craiova
Liviu PAPADIMA, Universitatea din București
Gabriel POPESCU, Universitatea din Craiova
Mihaela SECRIERU, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași
Vasile SPIRIDON, Universitatea „Vasile Alecsandri” din Bacău

Colecția Logosfera reunește scrieri din sfera științei și a artei limbajului: filozofia limbajului, semiotică verbală și paraverbală, teoria limbii, lingvistică generală și comparată, lingvistici idiomatice, romanistică, românică; fonetică, fonologie, grafematică, ortografie, lexicologie, lexicografie, semantică, morfologie, sintaxă; stilistică funcțională, sociolingvistică, pragmatică, analiza discursului, terminologii, dialectologie, istoria limbii, istoria limbii române literare, onomastică, cultivarea limbii, didactica limbii și a literaturii; teorie literară, critică literară, studii culturale, hermeneutică, exegeză, critică genetică, istorie literară, comparatistică, studii de gen, metodologia cercetării științifice, poezie, proză, eseuri; sub formă de volum individual, unitar sau colecție de studii și articole, tratate, volume colective, volume ale unor sesiuni de comunicări, antologii, crestomații, culegeri, vademecumuri, teze de doctorat, prezentări ale unor proiecte de cercetare etc.

Propunerile de publicare pot fi trimise pe adresa colectialogosfera@yahoo.com.

Lucrările publicabile vor avea ca referenți doi specialiști în domeniile amintite, din țară sau din străinătate, din sau din afara Comitetului științific, și vor fi avizate de coordonatorul colecției.

Emilia Ștefan

**INFLUENȚE GERMANE
ÎN OPERA LUI LUCIAN BLAGA**

EDITURA UNIVERSITARIA

Craiova, 2013

Referenți științifici:

Prof. univ. dr. Ovidiu Ghidirmic

Prof.univ.dr. Nicolae Panea

Copyright © 2013 Universitaria

Toate drepturile sunt rezervate Editurii Universitaria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ȘTEFAN, EMILIA

Influențe germane în opera lui Lucian Blaga /

Emilia Ștefan. - Craiova : Universitaria, 2013

Bibliogr.

ISBN 978-606-14-0790-3

821.135.1.09 Blaga,L.:821.112.2

PREFAȚĂ

Despre Lucian Blaga s-a scris enorm și se va scrie mereu. Exegeza blagiană este extrem de bogată și cuprinde numeroase studii, eseuri monografice și articole, dar nu s-a scris până astăzi un studiu de filosofie a culturii, disciplină care se ocupă cu studiul formelor și al stilurilor literar-artistice, atât de îndrăgită de Blaga și căreia i-a pus bazele în cultura noastră prin *Trilogia culturii*, una dintre lucrările sale cele mai reprezentative.

Este meritul autoarei Emilia Ștefan de a fi conturat un astfel de studiu, în care sunt analizate, pentru prima dată, în mod sistematic, influențele culturii germane în opera lui Lucian Blaga.

După un convingător *Argument*, autoarea își începe demersul cu spațiul-matrice al copilăriei, care explică, în mare măsură, atracția pentru cultura germană, accentuată prin educație, insistând asupra *anilor de formație*: școala în arealul natal, Liceul „Andrei Șaguna” din Brașov, Facultatea de Filosofie de la Viena, climatul spiritual de la Cluj și Sibiu, unde a funcționat ca profesor universitar și a devenit un mentor venerat de numeroși discipoli.

Necesarul și concentratul excurs biografic, ce formează conținutul primului capitol, este reconstituit și evocat, în mod ingenios, cu ajutorul operelor literare, jurnalul *Hronicul și cântecul vârstelor* și romanul autobiografic *Luntrea lui Caron*.

Un capitol substanțial, ce formează, de fapt, baza acestui studiu și se constituie într-un temeinic argument, este intitulat *Biblioteca lui Blaga*. Printr-o cercetare întreprinsă la Muzeul Literaturii Române din București, autoarea ne pune la dispoziție catalogul unei părți însemnate din biblioteca personală a marelui nostru cărturar, cuprinzând cărțile, scrise sau traduse în limba germană, de filosofie germană și universală, de literatură și artă, istorie și sociologie, etnografie și folclor și din alte domenii științifice. Acest catalog este important pentru că ne configurează orizontul cultural și intelectual foarte întins al autorului *Spațiului mioritic*. Lucian Blaga este unul dintre puținii scriitori-filosofi ai literaturii noastre, creator, el însuși, al unui sistem filosofic personal și original. După cum se poate observa din acest catalog, a fost pe deplin familiarizat cu metafizica germană, pe care o

parcursese în întregime, de la panteiști și romantici, până la Nietzsche, neovitaliști și existențialiști, inclusiv Heidegger.

Într-un alt capitol sunt vizate raporturile lui Blaga cu romantismul german, la care s-a referit în repetate rânduri și aceasta pentru că vedea în romantism cel mai fecund curent literar-artistic stând la baza literaturii moderne, o adevărată „revoluție copernicană”, cum îi plăcea să o numească, pe toate planurile gândirii și ale creației. Blaga a teoretizat romantismul, în multe eseuri și articole, pentru că se simțea el însuși, înainte de toate, un temperament romantic. În lucrarea *Poeți neoromantici* (1985) l-am numit un „neoromantic”, ca structură și temperament.

Însă cea mai mare obsesie a lui Blaga a rămas Goethe, modelul său absolut, la care s-a raportat în permanență. Blaga a avut cea mai mare admirație pentru titanul de la Weimar, exponentul cel mai de seamă al culturii germane. De aceea, autoarea își intitulează unul dintre cele mai dense capitole ale studiului său *Lucian Blaga și modelul goethean*. În acest capitol sunt detectate punctele de legătură, corespondențele dintre Blaga și modelul goethean, ideile preluate de gânditorul nostru de la marele său model, așa cum sunt, teoria „fenomenelor originare” sau „teoria culorilor”. În istoria filosofiei universale, Goethe reprezintă unul dintre cele mai impunătoare și decisive momente ale *panteismului*, doctrină ce îl identifică pe Dumnezeu cu Natura (*Deus sive Natura*). Blaga nu este un „mistic”, așa cum greșit a fost interpretat uneori. Marele Anonim nu este Dumnezeu, ci un principiu cosmic suprem. În viziunea lui Blaga, Dumnezeu este răspândit pretutindeni în natură. Ceea ce îl mai leagă pe Blaga de Goethe este spiritul faustic, ce desemnează pasiunea cunoașterii, împinsă peste orice opreliști, până la ultimele consecințe. Pentru Blaga, *Faustul* lui Goethe a însemnat capodopera absolută, fără echivalent în literatura universală. De aceea, ultimii ani ai vieții și i-a dedicat traducerii capodoperei goetheene.

Din toată filosofia lui Nietzsche, pe care o numea „grimasă de decadent isteric”, Blaga nu aprecia decât filosofia culturii din *Nașterea tragediei*, din care prelua categoriile de „apolinic” și „dionisiac”.

O altă influență germană ce s-a exercitat asupra lui Blaga a fost expresionismul, ce formează conținutul capitolului: *Lucian Blaga și expresionismul german*. Descinzând din romantism, expresionismul a mai fost numit și „noul romantism”, „noul pathos” și „realism romantic”. Blaga, după

cum bine se știe, a fost și un strălucit teoretician al expresionismului, într-o serie de eseuri și articole, în care vedea, ca trăsătură principală a acestui curent literar-artistic, capacitatea de transfigurare a obiectului și stabilirea unor relații cu cosmicul și ilimitatul. Influența expresionismului s-a exercitat în lirica lui Lucian Blaga, până la volumul *La curțile dorului*. De la acest volum încolo, o singură mare influență se va mai exercita în lirica blagiană și anume: „personanța folclorului”, cum numește Blaga influența folclorului.

În fine, o ultimă mare influență a culturii germane din opera lui Lucian Blaga este cea a morfologiei culturii, despre care am amintit la începutul acestei prefețe, disciplină ai cărei fondatori sunt Leo Frobenius și Oswald Spengler, pe care filosoful nostru îi aprecia și care l-au influențat prin componenta spațială, valorificată mai ales în eseul *Spațiul mioritic*, definit magistral ca „spațiu-matrice”, ce exprimă „melancolia nici prea grea, nici prea ușoară, a unui suflet ce suie și coboară”.

Foarte documentat, bazându-se pe o bibliografie solidă, acest studiu, care este la origine teză de doctorat, pe care am avut plăcerea de a o coordona, sub raport științific, se constituie într-o demonstrație de interpretare și creație pe o temă insuficient exploatată până în momentul de față și aici trebuie precizat că aceste influențe, ca să folosim chiar terminologia blagiană din *Trilogia culturii*, sunt mai mult „catalitice”, decât „modelatoare”. Cu alte cuvinte, mai mult l-au stimulat pe Blaga și i-au dezvoltat personalitatea și originalitatea.

Influențe germane în opera lui Lucian Blaga reprezintă o lucrare de referință în vasta bibliografie blagiană, pe o temă de cea mai mare importanță pentru înțelegerea marelui nostru poet și filosof, ce se impunea a fi cercetată și exploatată mai demult în istoria literaturii noastre.

Ovidiu Ghidirmic

INFLUENȚE GERMANE ÎN OPERA LUI LUCIAN BLAGA ARGUMENT

Demersul exegetic propus implică de la bun început o aventură de schimbare a perspectivei de abordare și poate fi considerat, așa cum remarca Marin Mincu în studiul consacrat lui Ion Barbu, „o *aventură liminară* din care nu poți ieși decât învins”, însă „o asemenea înfrângere valorează cât toate victoriile la un loc”.¹

Îndreptându-ne atenția asupra influenței germane în opera lui Blaga, ne propunem conturarea apartenenței aceluiași spațiu a celor două literaturi (începând din secolul al XIX-lea) și, totodată, ni se pare îndreptățit să demonstrăm că această apropiere nu aduce germanizarea pentru Blaga, ci, parafrazându-l, aceasta a fost singura cale de a-l aduce la eul său profund.²

Ca o continuare a procesului de reconstituire al anilor de formație ai poetului-filosof, vom încerca descrierea bibliotecii sale, acestui act imprimându-i un caracter de explorare care vizează o cuprindere pe domenii a așezării livrești, de fapt, a celei în limba germană, în dorința de a evidenția filiera germană a receptivității lui Blaga față de cultura și știința germană și, de asemenea, față de toată literatura, filosofia, arta universală, științele fizice, științele vieții și științele sociale.

În spațiul eseisticii blagiene și de-a lungul întregii sale opere, remarcând frecvențele reveniri la romantism, suntem tentați să desfășurăm firul analizei asupra gândirii lui Blaga, identificând trăsăturile caracteristice ale modernității de pe fundalul romantismului.

---

¹ Marin Mincu, *Ion Barbu: eseu despre textualizarea poetică*, București, Editura Cartea românească, 1981, p. 5.

² „Și de aceea cei mai mulți oameni mari nu s-au ferit de influențele altora asupra lor. Dimpotrivă: și-au deschis larg ferestrele ca să intre în camera lor cât mai mult aer cu miresme din toate vânturile. Aceasta a fost singura cale ce-i ducea la eul lor profund: înrăurirea suferită. Goethe, care a formulat ca nimeni altul cultul personalității, a fost în același timp omul care se lăsa fecundat de toate spiritele cu care ajungea în atingere”. Lucian Blaga, *Ceasornicul de nisip*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1973, p. 113.

Pornind de la Goethe, exponentul influenței pe care cultura germană o exercită asupra literaturii române, cel care ampretează spațiul nostru literar la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, suntem determinați să dovedim că această influență culturală este de natură catalitică și că titanul de la Weimar este factorul hotărâtor în clarificarea coordonatelor teoretice blagiene.

Rămânând tot în sfera de influență goetheană, fără a ne propune dezvoltarea unei cuprinderi condensate a fenomenului demonic, vom explora fațetele sale, în intenția de a accentua concepțiile dezvoltate de gânditorul român care ne par a resuscita aria de investigare a acestui fenomen.

Fără a nesocoti concluzia lui Noica în *Despărțirea de Goethe*, conform căreia influența titanului de la Weimar nu prezintă accente metafizice, ci rămâne embrionul de valorizare a autohtonului pentru Blaga, dorim să evidențiem că afinitatea sa pentru acesta rămâne în sfera de orientare epistemologică.

Apropierea de expresionism a lui Blaga, determinantă în găsirea notei personale în exprimarea poetică, ne îndrumă spre investigarea universului formării sale ce include acest *nou suflu* cu toate ecourile lui estetice. Teoreticianul reinterpretează esența mișcării prin intervenția sa teoretică și favorizează, credem noi, conturarea trăsăturilor care sunt incarnate în atitudinile și imaginile poeziei sale (inițial expresioniste).

De asemenea, vizăm ceea ce aduce nou Blaga în cuprinsul teoretizărilor sale și dorim să evidențiem, referindu-ne la arta nouă, pe lângă creațiile lui Rodin și Brâncuși - cei care își afirmă influența asupra evoluției sculpturii moderne - și pe cele ale artiștilor Theodorescu Sion-Pallady, Hans Eder și Nagy Istvan.

În ceea ce privește raportarea lui Blaga la expresionism, vom surprinde nuanțele de interpretare datorate exegeților Marin Mincu și Ovidiu Ghidirmic și, totodată, vom prezenta programul de creație blagian propus de Ion Pop prin desfășurarea traseului înscris pe coordonatele noului stil.

Vocația pentru folclor, prezentă în creația lui Blaga, ne îndrumă spre reflecții asupra gândirii sale filosofice, dar și asupra poeziei, din perspectiva receptivității poetului-filosof față de creația presărată cu motive baladice și legendare.

În încercarea de a surprinde influența lui Leo Frobenius și a lui Oswald Spengler în opera lui Blaga, exponenți ai unor culturi și spații diferite, ne vom referi la receptarea acestora în filosofia românească interbelică, apoi vom încerca să desprindem ideile germane preluate de filosoful român și, în egală măsură, argumentele blagiene prin care înlătură anumite idei frobeniene sau spengleriene.

Blaga, succesor al acestor doi morfologi, în *Filosofia culturii*, vede prin retina originalității cultura și civilizația, concepția sa cuprinzând nu numai spațiul românesc, ci și pe cel european. Credem că este vorba despre o complexă evoluție de la ecourile autohtone la cele datorate formației sale de expresie germană sau chiar de o coexistență a acestora până la aplicarea celor autonome, care definesc în totalitate personalitatea blagiană conturată în consecvența apropierii de climatul spiritual din perioada interbelică (1920-1930).

Evoluția ideii la Blaga cuprinde transformare și amploare, adică interpretare proprie. Pornind de la explicarea diversității stilurilor din perspectiva spațiului, gânditorul de la Lancrăm va găsi necesar să demonstreze că în determinarea unui stil intervine sensibilitatea stilistică, spațiul fiind înțeles ca un orizont al inconștientului, un spațiu al recunoașterii rădăcinilor.

Analizând dacă realizările concrete ale sufletului românesc, creații și forme, se resimt în structura indefinit ondulată a spațiului său, Blaga va aduce în demonstrarea acestei teorii sugestia interpretării coordonatelor stilistice din muzica exprimată diferit, remarcând cum orizontul spațial românesc este exemplificat prin muzica noastră populară, prin doină, și clar creionat prin modul de așezare a caselor, ritmul său fiind imprimat și poeziei noastre populare.

Considerând că originalitatea filosofului român în ceea ce privește filosofia culturii constă, parafrazându-l pe Ovidiu Drimba, în faptul, de a încadra stilul românesc într-o fuziune filosofică despre cultură, vom adăuga că această viziune este congruentă cu evoluția gândirii românești, astfel că, ne spune criticul Marin Mincu, „prin Lucian Blaga, Camil Petrescu, Anton Holban, Mircea Eliade, G. Călinescu, Al. Philippide, Eugen Ionescu, actul de a scrie începe să gândească, să se mediteze profund pe sine (...)”³

---

3 Marin Mincu, op. cit., p. 7